

A VADNYUGAT VÉGE?

**Tanulmányok az Európai Unió
platformszabályozásáról**

A VADNYUGAT VÉGE?

Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról

Szerkesztette:

Koltay András – Szikora Tamás – Lapsánszky András

© Koltay András, Szikora Tamás, Lapsánszky András (szerk.), 2024
© Szerzők, 2024
© ORAC Kiadó Kft., 2024

Sorozatszerkesztő: Koltay András

Szakmai partner: Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

Minden jog fenntartva.

A kiadó írásbeli engedélye nélkül tilos a könyv bármelyik részét sokszorozítani, bármilyen adatrendszerben tárolni, illetve bármiféle formában vagy eszközzel terjeszteni, beleértve a mechanikus (fénymásolást, fényképezési és más rögzítést), valamint az elektronikus módszereket is.

ISBN 978 963 258 631 1

ISBN 978 963 258 632 8 (pdf)

Budapest, 2024

Az ORAC Kiadó Kft. kiadása

Felelős kiadó: dr. Frank Ádám, a kft. ügyvezetője

Internet: www.orac.hu • E-mail: info@orac.hu

Felelős szerkesztő: Bodnár Kriszta

Tipográfia és műszaki szerkesztés: Harkai Éva

Tartalom

Rövidítésjegyzék	9
Bevezetés	13

I. Magánjog

Papp Tekla

Gondolatok az Európai Unió digitális jogalkotásának hatásairól a magyar szerződési jog rendszerére	21
---	----

Frank Máté

A digitális szolgáltatásokkal okozott károk és személyiségsérelmek felelősségi szabályai	47
---	----

Halász Csenge

A kiskorú felhasználók személyiségi jogainak oltalma a közösségi oldalak kihívásainak tükrében	60
---	----

Tomasovszky Edit

A DSA és az európai uniós szerzői jogi <i>acquis</i> kölcsönhatásai, különös tekintettel a kutatási célú hozzáférés szabályozására	72
---	----

Keserű Barna Arnold

A DSA és az uniós szerzői jog kapcsolata <i>Részletek egy jogi kirakásból</i>	88
--	----

II. Fogyasztóvédelem

Gellén Klára

A DSA fogyasztókat érintő egyes rendelkezései a fogyasztói bizalom és az átláthatóság erősítése érdekében	107
--	-----

Hohmann Balázs

A DSA és a DMA fogyasztóvédelmi irányai a békéltető testületi és hatósági jogalkalmazás tükrében	133
---	-----

Vértesy László – Iván Dániel

A magyar fogyasztóvédelmi eljárás és a DSA főbb kapcsolódási pontjai	154
--	-----

Schubauer Petra

A DSA és a DMA hatása a fogyasztókra – előzetes értékelés	176
---	-----

Barta Judit

A kiskorú fogyasztók uniós védelme a digitális szolgáltatások területén	191
---	-----

Stefán Ibolya

A mesterséges intelligencia alkalmazása a közösségi platformokon	212
--	-----

III. Szólásszabadság**Papp János Tamás**

Ajánlórendszerek és szűrőbuborékok	
<i>A DSA várható hatásai az algoritmusos információrendezésre</i>	231

Klein Tamás

A DSA alapjogvédelmi mechanizmusa mint alkotmányjogi nívum	
<i>A magánjogviszonyokban érvényesülő horizontális alapjogvédelem legutóbbi példája</i>	260

Szikora Tamás

Az általános nyomon követési kötelezettség hiányának gyakorlati érvényesülése a közösségi oldalak vonatkozásában	295
--	-----

Bukor Liza

A DSA a véleménynyilvánítás szabadságának tükrében	311
--	-----

IV. Versenyjog**Tóth András**

A DMA és a versenyjog viszonya	329
--------------------------------	-----

Csitei Béla

A DMA mint piacszabályozási eszköz és az antitröszt versenyjog kapcsolódási pontjai	345
---	-----

Mazsu Dániel

A DMA és a DSA vizsgálata a többoldalú piacok és a platformok határterületéről	363
--	-----

Labancz Andrea

Adatvédelem a GDPR-on innen és túl	
<i>A kapuőrök speciális adatvédelmi kötelezettségei a DMA értelmében</i>	379

V. Közigazgatási jog**Lapsánszky András**

A DSA felügyeletének rendszere és a digitális szolgáltatási koordinátor eljárásainak hatásköri kérdései	397
---	-----

Bak Márton Ferenc – Bordás Péter

Unió és tagállami szabályozási szerepek a digitális piacokon	417
--	-----

Balázs István – Barta Attila

A DSA és a DMA magyarországi alkalmazásának néhány közigazgatási szervezeti és eljárásjogi aspektusa 431

Träger Anikó

Társszabályozás a DSA-ban 457

VI. Felelősségi kérdések**Selnicean László**

Engedelmeskedsz-e a felszólításnak?

A DSA és a DMA hatásai a vitarendezésre 475

Ősze Áron

Néhány észrevétel a DSA jogellenes tartalom fogalmáról 489

Strihó Krisztina

A közvetítő szolgáltató felelőssége a bírói gyakorlat tükrében 501

Hajnal Zsolt – Győri Ágoston

Az online platformok és piacterek felelőssége a DSA alapján 516

A DSA és az uniós szerzői jog kapcsolata

Részletek egy jogi kirakósból

KESERŰ BARNA ARNOLD*

A digitalizáció rohamos térnyerése alapvetően alakítja át életünket. Az internethez való hozzáférés ma már általánossá vált, ami mind a gazdaságra, mind a kultúrára hatással van. Ezt a jogalkotó is igyekszik követni, így nem véletlen, hogy az elmúlt években az EU-ban is felgyorsult a jogalkotás ezen a területen. Ennek egyik jelentős eredménye a DSA, amely a közvetítő szolgáltatásokra vonatkozó jogi keretrendszert kívánja egységes alapokra helyezni azért, hogy elősegítse az innovációt és az alapvető jogok hatékony védelmét. Mivel az internet nem ismer határokat, ezek a szolgáltatások sem kezelhetők megfelelően nemzeti szinten. Ezért az EU-nak az a célkitűzése, hogy a belső piacon egységes feltételeket teremtsen a közvetítő szolgáltatásoknak és a korábbi szabályanyagot rendeleti úton bővítse. A DSA egyik legfontosabb kérdése a tárhelyszolgáltatók felelőssége a felhasználók által feltöltött jogellenes tartalmakért. Ha ez a jogellenesség szerzői jogi jogsértésben nyilvánul meg, akkor az alkalmazandó jogforrási rendszer is komplikálttá válik. A tanulmány célja feltárni, hogyan érvényesülnek egymás mellett a DSA és az uniós szerzői jog szabályai.

Kulcsszavak: szerzői jog, CDSM irányelv, online tartalommegosztó szolgáltatás, tárhelyszolgáltatás

The Relationship Between the DSA and EU Copyright Law

Snippets From a Legal Puzzle

The explosion of digitalisation is transforming our lives. Access to the internet has become ubiquitous, affecting both the economy and culture. Legislators are trying to follow these developments, and it is no coincidence that in recent years the EU has accelerated its legislative work in this area. One of the major results of this is the regulation known as the DSA, which aims to put the legal framework for intermediary services on a common ground in order to promote innovation and the effective protection of civil rights. Given that the internet is borderless, these services cannot be properly managed at national level. The EU's objective is therefore to create a common framework for intermediary services in the internal market and to extend the previous corpus of legislation. One of the key issues of the DSA is the liability of hosting providers for illegal content uploaded by users. If this illegality manifests in copyright infringement, the applicable legal regime becomes complicated. The aim of this study is to explore how the DSA and EU copyright law rules co-exist.

Keywords: copyright, CDSM Directive, online content sharing services, hosting services

* Tanszékvezető egyetemi docens, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar.

1. Bevezetés

A digitális szolgáltatásokról szóló rendelet alapvető célja, hogy biztosítsa az online térben a közvetítő szolgáltatások megfelelő működését. Ennek érdekében számos rendelkezést vezet be differenciált alanyi körök alapján. A jelen tanulmány ebben az egyszerre átfogó és szerteágazó jogi rezsimben a szerzői jogok védelmének módját kívánja bemutatni. A modern értelemben vett szellemi tulajdon védelmének igénye azokra a történelmi időkre vezethető vissza, amikor a technikai fejlődés (a könyvnyomtatás elterjedése és az első ipari forradalom) lehetővé tette a szellemi alkotásokhoz kapcsolódó érdekek tömeges megsértését. Ekkor vált szükségessé az, hogy az érdeksérelem egyúttal jogsérelemmé is transzformálódjon, és az alkotók – legyenek akár szerzők, akár feltalálók – az erkölcsi elismerésen túl hatékony jogi védelmet is élvezhessenek.

Az internet megjelenése és elterjedése világviszonylatban és az EU-ban is újabb lendületet adott a szellemi tulajdon-védelem fejlődésének, részben azzal, hogy jelentős mértékben elkezdte átalakítani a fogyasztói szokásokat. E fejlődés jogi lenyomatának vezércsillaga az InfoSoc irányelv. Természetesen az internet adta lehetőségek miatt kitágult világ nemcsak a szerzői jog terén teremtett jogalkotási kényszert, hanem általában véve a fogyasztóvédelem és a kereskedelem területén is. Ebből a szempontból az Eker. irányelvet kell kiemelnünk, amely az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgását biztosítja. A szerepe abból a szempontból is jelentős, hogy az internetes szolgáltatókat nem a hagyományos médiaszabályozási rendszerbe helyezte, hanem önálló jogi rezsimet alakított ki a számukra.¹

Ezt követően alig két évtized alatt gyökeresen megváltozott az információs technológia területe. A számítógépek számítási kapacitásai óriási mértékben növekedtek, a húsz évvel ezelőtti számítógépek teljesítménye össze sem hasonlítható a maiakéval vagy akár egy mai okostelefonéval. Ezen időszak alatt az internetelérés is általánossá vált. A Nemzetközi Távközlési Egyesület statisztikái szerint 1998-ban még mindössze 185 millió internethasználó volt világszerte, 2021-re azonban ez a szám már 4,9 milliárdra nőtt. 2021-ben az európai lakosság 87%-a rendelkezett internet-hozzáféréssel.² Az informatika fejlődése magával hozta az Internet of Things (IoT) korszakot, amelynek lényege, hogy egyre több – korábban akár teljesen offline – használati tárgyat tettek képessé arra, hogy internetalapú hálózaton keresztül más eszközökkel kommunikáljon. Másként azt is mondhatjuk, hogy ez a hálózatba kötött „intelligens” eszközök korszaka.

Az IoT lehetőségeit ma már nemcsak az ipar, hanem egy átlagos felhasználó is széles spektrumon ki tudja használni, így a hétköznapi életviszonyok jelentős részében komoly paradigmaváltáshoz vezetett a digitalizáció. Talán túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a nyugati típusú társadalmak működése az internet nélkül összeomlana. Az internetnek való kitettség sok aspektusból vizsgálható, és számos kritika is megfogalmazható vele szemben. Ezek közül a jelen tanulmány a jogtudományi reflexióra koncentrál, azon belül is a

¹ GOSZTONYI Gergely: Az internetes tartalomszabályozás európai típusú szabályozásának kezdetei, avagy irányelvektől a rendeletekig (TWF, AVMS, E-Comm, DSA, DMA). *Jog – Állam – Politika*, 2021/4., 20.

² Global Connectivity Report 2022. Genf, International Telecommunication Union, 2022, 21.

szerzői jogiakra. Abból fakadóan, hogy az internetfelhasználók egyre több online jogviszonynak válnak részesévé, az EU felismerte annak szükségességét, hogy az informatika bonyolultságából fakadó veszélyekkel szemben lehetőség szerint megóvja a polgárait és azok jogait. Ezért az elmúlt évek uniós jogalkotási csomagjának egyik fókuszpontja ez a célkitűzés. Már a GDPR elfogadása is ebbe a sorba illeszthető, de a további szerzői jogi, fogyasztóvédelmi, az adatvagyonnal kapcsolatos és a mesterséges intelligenciával összefüggő rendeleti és irányelvi szabályozás is a digitális programcsomaghoz kapcsolható.³

Általánosságban azt mondhatjuk, hogy a platformokon elhelyezett tartalmak jogellenességéért alapvetően három szereplőnek lehet felelőssége: a tartalmat közzétevő felhasználónak, a platformnak és az államnak. Az elmúlt időszakban az látható – és a DSA is azt mutatja –, hogy az állam (jelen esetben az EU) próbálja a saját szerepét állami beavatkozás útján fokozni, de a jogellenes tartalmakkal szembeni küzdelemben a főszerep továbbra is a platformok kezében van.⁴ Emiatt vizsgálja e tanulmány a szerzői jogokat sértő online tartalmakkal szembeni jogérvényesítési lehetőségeket az egyre összetettebb digitális jogforrási ökoszisztémában.

2. A DSA hatálya és viszonya más jogforrásokhoz

A DSA 1. cikke a „Tárgy”, 2. cikke a „Hatály” címet viseli, de valójában mindkettő a rendelet tárgyi hatályának részleteit tartalmazza. Az 1. cikk alapján a DSA célja, hogy a közvetítő szolgáltatások megfelelően működjenek a belső piacon, ezért biztonságos, kiszámítható és megbízható online környezetet próbál teremteni számukra. Ez egyrészt segíti az innovációs célkitűzéseket, másrészt az Alapjogi Chartában rögzített alapvető jogokat, kiemelten a fogyasztók védelmét is hatékonyan szolgálja. A 2. cikk a hatály köré-

³ E jogforrások többek között: a GDPR; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/302 rendelete (2018. február 28.) a belső piacon belül a vevő állampolgársága, lakóhelye vagy letelepedési helye alapján történő indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozással és a megkülönböztetés egyéb formáival szembeni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK és az (EU) 2017/2394 rendelet, továbbá a 2009/22/EK irányelv módosításáról; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1128 rendelete (2017. június 14.) az online tartalomszolgáltatásoknak a belső piacon való, határokon átnyúló hordozhatóságáról; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1807 rendelete (2018. november 14.) a nem személyes adatok Európai Unióban való szabad áramlásának keretéről; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/881 rendelete (2019. április 17.) az ENISA-ról (az Európai Unió Kiberbiztonsági Ügynökségéről) és az információs és kommunikációs technológiák kiberbiztonsági tanúsításáról, valamint az 526/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (kiberbiztonsági jogszabály); az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1024 irányelve (2019. június 20.) a nyílt hozzáférésű adatokról és a közzétett információinak további felhasználásáról (átadogozás); az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/770 irányelve (2019. május 20.) a digitális tartalom szolgáltatására és digitális szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések egyes vonatkozásairól; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/771 irányelve (2019. május 20.) az áruk adásvételére irányuló szerződések egyes vonatkozásairól, az (EU) 2017/2394 rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról, valamint az 1999/44/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról; az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/868 rendelete (2022. május 30.) az európai adatkormányzásról és az (EU) 2018/1724 rendelet módosításáról (adatkormányzási rendelet); a DSA és a DMA.

⁴ BAYER Judit: A Facebook Ellenőrző Bizottság mint alternatív vitarendező szerv. *Fundamentum*, 2022/3., 6.

ben ugyanezt erősíti meg, amikor arról rendelkezik, hogy a DSA olyan közvetítő szolgáltatásokra vonatkozik, amelyek valamilyen módon az EU-hoz köthetők. E két cikk alapján tehát egyértelmű, hogy a közvetítő szolgáltatás a DSA tárgyi hatályának kulcseleme.

A közvetítő szolgáltatás fogalmának megértéséhez elsőként a legáltalánosabb fogalmi keretet, az információs társadalom szolgáltatását szükséges megvizsgálni. Ezt a fogalmat a 98/48/EK irányelv⁵ 1. cikke vezette be, amelyet ma már (és a DSA is erre hivatkozik vissza a fogalommeghatározó rendelkezések között) a 2015/1535 irányelv⁶ 1. cikk b) pontja tartalmaz. Ez alapján információs társadalom szolgáltatásáról akkor beszélhetünk, ha

- *távrolról*, azaz a felek egyidejű jelenléte nélkül nyújtják;
- *elektronikus úton*, azaz a szolgáltatás kezdőpontjától való elküldése és célállomásán való fogadása adatok feldolgozására (beleértve a digitális tömörítést is) és tárolására szolgáló elektronikus berendezés útján történik, valamint annak elküldése, továbbítása és vétele teljes egészében vezetéken, rádióan, optikai vagy egyéb elektromágneses eszköz útján történik;
- az adatok továbbításával nyújtott szolgáltatás *egyéni kérelemre* történik;
- *általában térítés ellenében* igénybe vehető a szolgáltatás (de ez nem szükségképpen követelmény).

A közvetítő szolgáltatás fogalmát a DSA 3. cikk g) pontja határozza meg: az az információs társadalom szolgáltatásai közül vagy egyszerű továbbítás,⁷ vagy gyorsítótárazás,⁸ vagy tárhelyszolgáltatás.⁹ Meg kell még említeni az online platform fogalmát is,¹⁰ amely a tárhelyszolgáltatáson belül szűkebb kategóriát jelöl. Ennek szerzői jogi szempontból külön jelentősége van, ugyanis – ahogyan később az online tartalommegosztó szolgáltatások kapcsán látni fogjuk – a nyilvános hozzáférés biztosítása a szerzőt megillető nyilvánosságához közvetítés jogának megsértése miatt kulcsfontosságú. A fogalmi sokszínűséget tovább növelik a DSA által szabályozott olyan online platformok, amelyek lehetővé teszik a fogyasztók számára, hogy távollevők közötti szerződéseket kössenek a kereskedőkkel (29–32. cikk). Ezeket röviden online piactérnek nevezhetjük.

⁵ A Tanács és az Európai Parlament 98/48/EK irányelve (1998. július 20.) a műszaki szabványok és szabályok terén történő információszolgáltatási eljárás megállapításáról szóló 98/34/EK irányelv módosításáról.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/1535 irányelve (2015. szeptember 9.) a műszaki szabályokkal és az információs társadalom szolgáltatásaira vonatkozó szabályokkal kapcsolatos információszolgáltatási eljárás megállapításáról.

⁷ Olyan szolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából vagy a hírközlő hálózathoz való hozzáférés biztosításából áll.

⁸ Olyan szolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információnak hírközlő hálózaton keresztül történő továbbításából áll, együtt jár az információ automatikus, közbenső és átmeneti tárolásával, és amelyet azzal a kizárólagos céllal hajtanak végre, hogy az információ későbbi továbbítását a szolgáltatás más igénybe vevői számára azok kérésére hatékonyabbá tegye.

⁹ Olyan szolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött és a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére tárolt információ tárolásából áll.

¹⁰ Olyan tárhelyszolgáltatás, amely a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére információkat tárol és nyilvánosan terjeszt, kivéve, ha ez a tevékenység egy másik szolgáltatás kisebb vagy kizárólag kiegészítő eleme, vagy a fő szolgáltatás kisebb funkcionalitása, amely objektív és technikai okokból nem használható az említett másik szolgáltatás nélkül, és az ilyen elem vagy funkcionalitás másik szolgáltatásba való integrációja nem a rendelet alkalmazhatóságának elkerülésére szolgál.

A DSA bevezet két, kissé furcsán hangzó, ám fontos kategóriát is, amelyekre méretük és felhasználói bázisuk miatt kiemelt adminisztratív feladatokat ró. Az egyik ezek közül az online óriásplatform (*very large online platform*), a másik pedig a nagyon népszerű online keresőprogram (*very large online search engine*). Mindkét kategóriának kritériuma, hogy havonta átlagosan 45 millió aktív felhasználóval rendelkezzenek az EU-ban. A minősítést az Európai Bizottság végzi. Első ízben 2023. április 25-én tett közzé minősítést a Bizottság, amelyben 17 online óriásplatformot és két nagyon népszerű online keresőprogramot jelölt meg (a lista azóta tovább bővült). Az előbbieik között található többek között a Facebook, a Google Play, az Instagram, a TikTok és a YouTube, míg az utóbbiak közé tartozott a Bing és a Google Search.¹¹ Az online óriásplatformok szinte mindegyike egyben online piactérnek is minősül, mivel akár elsődleges funkcióként, akár csak másodlagosan, de lehetővé teszik a felhasználók és a kereskedők közötti kereskedelmet. Tehát a fenti definíciók láncolat határozza meg azokat a távoli, elektronikus úton, egyéni kérelemre, főszabály szerint térítéses közvetítő szolgáltatásokat, amelyeket a DSA szabályozni kíván.

A DSA elnevezése is utal arra, hogy az Eker. irányelv módosítását célozza a jogszabály, ugyanakkor a 2. cikk (3) bekezdése kiemeli, hogy az Eker. irányelv alkalmazását nem érinti. Ezt a *prima facie* ellentmondást a DSA 89. cikke oldja fel, amely szerint az Eker. irányelv 12–15. cikkét el kell hagyni, az ezekre való hivatkozásokat pedig a DSA 4–6. és 8. cikkére való hivatkozásoknak kell tekinteni. Így végeredményben a DSA nem az Eker. irányelv helyett, hanem amellel állapít meg újabb szabályokat. A 2. cikk (4) bekezdése kiemelten fontos a DSA szabályozási koncepciójának megértése szempontjából, ugyanis ez tíz pontba szedve, exemplifikatív felsorolja azokat a különféle európai uniós jogforrásokat és teljes jogterületeket, amelyeknek a közvetítő szolgáltatásokkal kapcsolatos szabályrendszerét a DSA nem kívánja lerontani. E tanulmány szempontjából a b) pont érdemel kiemelés, amely a szerzői és a szomszédos jogokról szóló uniós jog érintetlenül hagyását említi meg. Ezzel tehát a DSA egyfajta ernyőjogszabályként kívánja a közvetítő szolgáltatásokat szabályozni, amelynek égisze alatt *lex specialis*ként többek között a szerzői jogi, a fogyasztóvédelmi, az adatvédelmi és az igazságügyi együttműködési *acquis communautaire* érvényesül horizontális jelleggel, egymás alkalmazási körét nem csökkentve, hanem kiegészítve.

3. Az uniós szerzői jog és a DSA kapcsolódási pontjai

3.1. A szerzői jogok megsértésével keletkező jogellenes tartalom

A DSA szabályrendszerének egyik súlyponti eleme a jogellenes tartalmakért való felelősség kérdése. A (12) preambulumbekzdés szerint a jogellenes tartalom fogalmának nagyjából¹² az offline környezetre vonatkozóan létező szabályokat kell tükröznie, azaz ami offline jogellenes, annak online is jogellenesnek kell lennie. Ugyanez a bekezdés amellel

¹¹ A teljes lista: <https://bit.ly/3Px0xJh>.

¹² A kissé furcsa megfogalmazást a magyar fordítás eredményezi; angolul: *should broadly reflect the existing rules in the offline environment*.

érvel, hogy a jogellenes tartalmak körét kellően tágan kell meghatározni ahhoz, hogy beleférhessenek a gyűlöletbeszéd megnyilvánulásai, a terrorista tartalmak, a magánjellegű képek engedély nélküli megosztása, az online zaklatás, a hamis termékek értékesítése, a szálláshely-szolgáltatások és az állatok jogellenes értékesítése, a fogyasztóvédelmi szabályokba ütköző termékek értékesítése vagy szolgáltatások nyújtása, és nem utolsósorban a szerzői jogi védelemben részesülő tartalmak engedély nélküli felhasználása.

Fontos megjegyezni, hogy bár e preambulumbekkezdés csak a szerzői jogokat emeli ki, és a fentiekben leírtak szerint a 2. cikk (4) bekezdése is csak a szerzői és szomszédos jogok védelmére vonatkozó uniós jog érintetlenül hagyására utal, természetesen a szellemi tulajdon más formái esetében – különösen védjegyek vonatkozásában – is ugyanúgy felmerülhet a jogellenes felhasználás. A DSA (52) preambulumbekkezdése már a bejelentési és a cselekvési mechanizmusok körében, a védendő alapjogok között említi meg a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat.

A DSA 3. cikk h) pontja szerint minden olyan információ jogellenes tartalom, amely önmagában vagy egy tevékenységgel kapcsolatban, beleértve a termékek értékesítését vagy a szolgáltatások nyújtását, nem felel meg az uniós jognak vagy bármely tagállam – az uniós joggal összhangban álló – jogának, függetlenül az adott jog pontos tárgyától vagy jellegétől. Ez a tág definíció lefedi a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok teljes spektrumát, legyen szó uniós oltalmakról vagy a nemzeti jogszabályokon nyugvó szellemi tulajdonjogokról.

A szerzői jogok priorizálása természetesen nem ok nélküli, hiszen a szellemi tulajdon világán belül, de általában véve az online jogellenes tartalmak körében is, a szerzői jogokat sértő tartalmak részaránya kiemelkedően magas. Jelenleg kevés olyan beszámolási kötelezettség létezik, amely alapján részletes statisztikai adatokat ismerhetnénk a tartalomeltávolításokról, de a Google önkéntes jelentései, valamint néhány nemzeti jogszabály alapján¹³ a szerzői jogi okokból történő tartalomeltávolítások száma éves szinten milliárdos nagyságrendű, az uniós jog alapján a magánszféra sérelme miatti tartalomeltávolításoké milliós, a hatósági – elsősorban bűnüldözési okokból kezdeményezett – tartalomeltávolításoké pedig a néhány tízezres tartományba sorolható.¹⁴

3.2. A CDSM irányelv és a DSA kapcsolata

A fentiek alapján ha a DSA szerinti jogellenes tartalom jogellenessége a szerzői jogok megsértéséből fakad, átfedés tapasztalható az uniós szerzői jog és a DSA szabályozási tárgyköre között. A CDSM irányelv – amely szerzői jogi szempontból irányadó a közvetítő szolgáltatók felelőssége tárgyában – a legterjedelmesebb uniós szerzői jogi jogszabály, amelynek célja, hogy a gyors ütemű technológiai fejlődés és a nagyfokú digitalizáció miatt megváltozott felhasználási szokásokra reagáljon. A CDSM irányelv és a DSA közötti

¹³ Például a közösségi hálózatokon keresztül történő bűnüldözés javításáról szóló német törvény (Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken).

¹⁴ Alexander PEUKERT et al.: European Copyright Society: Comment on Copyright and the Digital Services Act Proposal. 53(3) *International Review of Intellectual Property and Competition Law* (2022), <https://doi.org/10.1007/s40319-022-01154-1>, 359–360.

lényegi különbség, hogy eltérő jogforrási jellegük miatt (az előbbi irányelv, míg az utóbbi rendelet) a hatályuk is eltérő.

A CDSM irányelv közvetlenül nem hatályos, azt az EU tagállamainak 2021. június 7-ig kellett átültetniük a nemzeti jogukba.¹⁵ Így valójában a tartalmi átfedés nem az irányelv, hanem az azt átültető nemzeti jogok és a DSA között lenne vizsgálandó. Mivel a CDSM irányelv több ponton fakultatív szabályokat fogalmaz meg, szükségképpen nem lehet homogén valamennyi uniós tagállam szerzői jogi szabályozása, ami bizonyos esetekben megnehezítheti a jogalkalmazást. Ráadásul a szerzői jogok eleve területiális jellegűek, míg a DSA logikája az egységes piacon nyugszik. Emellett a DSA rendeletként közvetlenül és egységes tartalommal hatályos az EU-ban, aminek a (16) preambulumbekzdés alapján az egyik oka éppen az, hogy az Eker. irányelv átültetése és alkalmazása is nemzeti szintű eltéréseket eredményezett, ami csak rendeleti úton volt korrigálható.¹⁶

A CDSM irányelv a DSA-hoz képest *lex specialis*-nak minősül. Ez egyrészt a 2. cikk fentebb idézett szabályából is levezethető, azonban a DSA (11) preambulumbekzdése kifejezetten utal arra, hogy az uniós szerzői jogot, többek között az InfoSoc irányelvet, az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelvét (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről, valamint a CDSM irányelvet érintetlenül kell hagyni, mivel az uniós szerzői jog konkrét szabályokat és eljárásokat határoz meg. Ebből következik, hogy elsődlegesen a CDSM irányelv és az egyéb uniós szerzői jogi jogforrások alkalmazandók, a DSA alkalmazása pedig szubszidiárius jelleggel azokra az esetekre korlátozódik, amelyekre a szerzői jogi normák hatálya nem terjed ki vagy nem tartalmaznak az adott esetre vonatkozó rendelkezést. Ezt a következő fejezet részletesebben bemutatja.

3.3. A CDSM irányelv 17. cikkének alkalmazási köre

A DSA és a CDSM irányelv közötti tartalmi átfedést az utóbbi jogforrás 17. cikke jelenti, ugyanis ez rendelkezik a szerzői jogilag védett tartalmak online tartalmegosztó szolgáltatók általi felhasználásáról és az ezért való felelősségükről. E cikk talán az irányelv legvitatottabb eleme – a platformok világára gyakorolt hatását Lábod Péter úgy jellemezte, mint a szerzői jogot ért Richter-skála szerinti 9-es erősségű földrengést.¹⁷

Elsőként a CDSM irányelv 17. cikke és a DSA személyi hatályát érdemes összevetni, vagyis azt, hogy az előbbi szerinti online tartalmegosztó szolgáltató¹⁸ és az utóbbi szerinti közvetítő szolgáltató miként viszonyul egymáshoz. A CDSM irányelv 2. cikk 6. pontjában található hosszas definíció az alábbi konjunktív feltételekre bontható:

¹⁵ Hazánkban az átültetés a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvénnyel történt meg, és 2021. június 1-jén lépett hatályba.

¹⁶ João P. QUINTAIS – Sebastian F. SCHWEMER: The Interplay Between the Digital Services Act and Sector Regulation: How Special is Copyright? 13(2) *European Journal of Risk Regulation* (2022), <https://doi.org/10.1017/err.2022.1>, 193.

¹⁷ LÁBODY Péter: Szerzői jogi „user-szabadságok” a globális tartalmegosztó platformokon. *In Medias Res*, 2021/1., 103.

¹⁸ Az angol terminológiában *online content-sharing service provider*.

• olyan szolgáltató, amely az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújt (e szolgáltatás hivatkozási alapja ugyanúgy a 2015/1535 irányelv, mint a DSA esetében, így eddig a két fogalom egyezik);

- a fő vagy az egyik fő célja
 - a felhasználó által feltöltött,
 - jelentős mennyiségű,
 - szerzői jogi védelem alatt álló mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény
 - tárolása és az ahhoz hozzáférés biztosítása
 - a nyilvánosság számára;

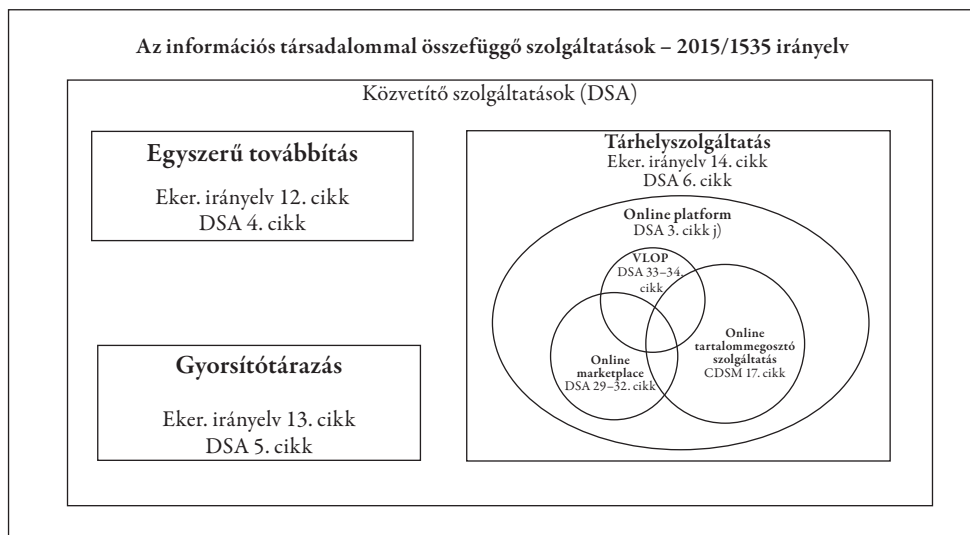
• a műveket és a más, védelem alatt álló teljesítményeket nyereségszerzési céllal rendezi és promotálja.

E fogalom alól kivételt képeznek

- a nonprofit online enciklopédiák;
- a nonprofit oktatási és tudományos adatbázisok;
- a nyílt forráskódú számítógépes programokat fejlesztő és megosztó platformok;
- az elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtói;
- az online piacterek és a vállalkozások közötti felhőalapú szolgáltatások;
- az olyan egyéb felhőalapú szolgáltatások, amelyek lehetővé teszik a felhasználóknak a saját használatú tartalmak feltöltését.

Látható, hogy a CDSM irányelv definíciója számos, önálló tényállási elemként megjelenő szűkítő feltételt tartalmaz, és jelentős kivételi kört is meghatároz. Ha az elemek közül bármelyik hiányzik, akkor nem alkalmazhatók az online tartalmegosztó szolgáltatókra vonatkozó szabályok. Ehhez képest a DSA közvetítő szolgáltatás fogalma lényegesen tágabb, hiszen az már az egyszerű továbbítást és a gyorsítótárazást is a szabályozási tárgykörébe vonja. A tárhelyszolgáltatás mint közvetítő szolgáltatás, és annak is egy nevesített formája, az online platform áll a legközelebb CDSM irányelv fenti definíciójához, de a DSA ezeket is absztraktabban határozza meg. Ezek alapján azt mondhatjuk, hogy CDSM irányelv szerinti minden online tartalmegosztó szolgáltatás egyben a DSA szerinti tárhelyszolgáltatás is, ezen belül online platform, de nem minden tárhelyszolgáltatás és online platform minősül a CDSM irányelv szerinti online tartalmegosztó szolgáltatásnak. Ezzel a CDSM irányelv arra az elméleti vitára is választ adott, hogy az Eker. irányelv szerinti tárhelyszolgáltatásnak minősülnek-e a tartalmegosztó szolgáltatások, és – legalábbis a DSA elfogadásáig – alkalmazandók-e rájuk a tárhelyszolgáltatókra vonatkozó speciális felelősségi szabályok.¹⁹ Emellett fontos hangsúlyozni, hogy az online tartalmegosztó szolgáltatás egyúttal online óriásplatformnak is minősülhet, ahogyan például a YouTube, a Facebook vagy a Pinterest. Az egyes fogalmak közötti részegész viszonyt az *1. ábra* szemlélteti, azzal a megkötéssel, hogy az online keresőprogram nem helyezhető el ellentmondásmentesen a rendszerben, mert az a DSA 3. cikke szerint közvetítő szolgáltatás, ugyanakkor a rendelet oda taxatívan csak az egyszerű továbbítást, a gyorsítótárazást és a tárhelyszolgáltatást sorolja, de az online keresőprogram ezek közül egyiknek sem minősül.

¹⁹ GRAD-GYENGE Anikó: Alapjogi kérdések a DSM irányelv 17. cikke kapcsán. *Fundamentum*, 2022/3., 49.

1. ábra

Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások rendszerezése

Ebből a két jogforrás viszonyrendszerében az a következtetés vonható le, hogy a szerzői jogi jogsértéssel kapcsolatban az egyben online tartalommesztő szolgáltatásnak is minősülő tárhelyszolgáltatásokra a CDSM irányelvben alapuló nemzeti szerzői jogi szabályok az irányadók, és szubszidiáriusan a DSA-nak azok a rendelkezései, amelyek körében az irányelv nem tartalmaz szabályt és nem állnak ellentétben az irányelv alkalmazhatóságával (ilyenek például a valamennyi közvetítő szolgáltatóra vonatkozó általános rendelkezések).²⁰ Az egyéb, online tartalommesztő szolgáltatásoknak nem minősülő tárhelyszolgáltatásokra – ideértve a CDSM irányelvben a kivételek között felsorolt szolgáltatásokat is, valamint a DSA hatálya alá tartozó online piactereket, online óriásplatformokat és más online platformokat – a DSA, valamint a horizontális szabályozás eleve alapján a DSA által nem érintett más jogszabályok alkalmazandók. Emellett természetesen előfordulhat az is, hogy egy online tartalommesztő szolgáltatáson (például a YouTube-on) nem szerzői jogi jogsértés miatt jelenik meg jogellenes tartalom, hanem például gyűlöletbeszéd vagy terrorista tartalom formájában. Értelemszerűen ilyenkor annak ellenére, hogy online tartalommesztő szolgáltatásról van szó, a jogellenesség a szerzői jogi rend-

²⁰ Ellentét leginkább a bejelentési mechanizmusokkal kapcsolatos szabályok alkalmazásakor jelentkezhet, mivel azokról a CDSM irányelv szűkszavúan szól. Így például a DSA 23. cikk (2) bekezdése szerint felfüggeszthető azon személyek bejelentéseinek és panaszainak kezelése, akik gyakran tesznek nyilvánvalóan megalapozatlan bejelentéseket vagy panaszokat. Erről a CDSM irányelv nem rendelkezik, de e szabály alkalmazása a szerzői jogok védelmi szintjének csökkenését eredményezheti, hiszen szerzői jogi jogsértésekkel szembeni panaszok maradhatnak elbírálatlanok. Szintén ellentmondást szülhet a DSA 22. cikke szerinti megbízható bejelentőkre vonatkozó szabályok alkalmazhatósága. Ezt az intézményt a CDSM irányelv nem ismeri. A megbízható bejelentők panaszait indokolatlan késedelem nélkül kell feldolgozni, ugyanakkor a CDSM irányelv szerint ez minden panaszra irányadó kötelezettség. Szerzői jogi ügyekben megbízható bejelentők valószínűleg a nagy filmstúdiók, a lemezkiadók és a közös jogkezelő szervezetek lesznek, amelyeket a DSA szerint preferálni kellene, holott a CDSM irányelv alkalmazása során ez indokolatlan diszkriminációt jelentene.

szertől független, így a DSA szabályai alkalmazandók. Tehát összességében a kérdés nem az, hogy CDSM irányelv vagy DSA, hanem az, hogy mikor melyik.

3.4. A CDSM irányelv 17. cikke szerinti tartalommegosztó szolgáltatói felelősség

A 17. cikk (1) bekezdése normatív is rögzíti azt a joggyakorlatot, hogy szerzői jogi értelemben az InfoSoc irányelv 3. cikke szerinti nyilvánossághoz közvetítés vagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tétel valósul meg akkor, ha a tartalommegosztó szolgáltató a felhasználói által feltöltött szerzői műveket vagy szomszédos jogi teljesítményeket a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz. Megjegyzendő, hogy az InfoSoc irányelv 3. cikke nem szól az adatbázis-előállítók *sui generis* védelméről, csak az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók, a filmelőállítók és a műsorsugárzó szervezetek jogait említi a nyilvánossághoz közvetítés kapcsán, így a CDSM irányelv sem utal rá vissza akkor, amikor akként rendelkezik, hogy az online tartalommegosztó szolgáltatónak az InfoSoc irányelv 3. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti engedélyt kell beszereznie a nyilvánossághoz közvetítésre a jogosultaktól (ezek a szerzői művek esetében a szerzők, a szomszédos jogi teljesítmények esetében pedig a fentebb felsorolt szomszédos jogi jogosultak az adatbázis-előállítók nélkül). Az adatbázis irányelv 5. cikk d) pontja biztosítja az adatbázis-előállítók számára a nyilvánossághoz közvetítés jogát, így indokolt lenne rájuk is kiterjeszteni a CDSM irányelv 17. cikke szerinti védelmet.

A CDSM irányelv egyablakos rendszert vezet be, ami azt jelenti, hogy ha az online tartalommegosztó szolgáltató bármely jogcímen felhasználási engedélyt szerzett a mű nyilvánossághoz közvetítésére, akkor ennek az engedélynek ki kell terjednie a tartalommegosztó szolgáltatást igénybe vevő felhasználó által végzett cselekményekre is, de csak akkor, ha a felhasználók nem kereskedelmi alapon járnak el, vagy ha a tevékenységük nem termel jelentős bevételt. Utóbbi kitétele az Sztj. a „nem kereskedelmi mértékű bevételt eredményező” fordulattal ültette át. A CDSM irányelv ezzel az online tartalommegosztó szolgáltatókat is szerzői jogi értelemben vett felhasználóknak minősíti, a végfelhasználókkal együtt. Ez az egyablakos modell nem egyedülálló a szerzői jogban – olyan esetekben, amelyekben a felek között kiegyensúlyozatlanok az erőviszonyok, indokolt lehet a bevezetése a külön-külön engedélyezés helyett. Ráadásul ha nem lenne a kiterjesztett engedélyre vonatkozó szabály, akkor előfordulhatna, hogy a tartalommegosztó szolgáltató jogszerű tevékenysége jogellenesen feltöltött tartalmakhoz kapcsolódik, ami súlyos ellentmondásokhoz vezetne.²¹

A 17. cikk felelősségi rendszere el kíván térni az Eker. irányelv 14. cikkében foglalt általános tárhelyszolgáltatói felelősségkorlátozási szabálytól, ezért a (3) bekezdés e szabály alkalmazhatóságát ki is zárja az online tartalommegosztó szolgáltatások vonatkozásában. Ehelyett az irányelv a (4) bekezdésben új, kimentési alapú felelősségi rendszert vezet be, amelynek alapján a tartalommegosztó szolgáltatók felelnek az engedély nélkül nyilvánossághoz közvetített szerzői műveken fennálló jogok megsértésért, kivéve, ha bi-

²¹ GRAD-GYENGE i. m. (19. lj.) 50.

zonyítják három konjunktív feltétel fennállását. E kimentési lehetőség nélkül valójában a platformok működése lehetetlenné válna, mivel elvárhatatlan követelmény, hogy a platformszolgáltató engedélyt szerezzen minden tartalomra, amelyet a felhasználók feltöltenek. A 17. cikk (8) bekezdése épp azt fejezi ki, hogy a 17. cikk nem vezethet általános nyomon követési kötelezettséghez, azaz nem lehet általános monitoringrendszer alkalmazását elvárni. Ennek hiányában viszont a szolgáltató nem is ismerheti a felületeire feltöltött, sok esetben óriási adattartalmat, így az előzetes engedélyszerzés is szinte lehetetlen a mindennapokban.²²

A kimentés érdekében a tartalommegosztó szolgáltatónak elsőként azt kell bizonyítania, hogy – a CDSM irányelv magyar fordításában – minden tőle telhetőt megtett az engedély megszerzéséért. Egy polgári jogásznak a szerzői jogi felelősségi rendszerben nagyon szokatlan a „tőle telhető” fordulat, és túlzottan szubjektív mércét jelent kimentési feltételként. Ez az angol nyelvű változat után az ún. *best efforts* mérce (*made best efforts to obtain an authorisation*), amely nem feleltethető meg maradéktalanul a hagyományos magánjogi mércéinknek, így a Ptk. szerinti elvárható magatartás elvének sem. Az Szt. 57/E. § (2) bekezdése ugyan próbálja közelíteni a kimentési feltételt a Ptk. szóhasználatához, amikor a „tőle telhető” helyett az „adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondosságot” követeli meg. A módosító törvény indokolása utal is arra, hogy a *best efforts* mérce többet kíván a Ptk.-nál, ami a legnagyobb gondosság kritériumában ragadható meg.²³

Ez azt jelenti, hogy a tartalommegosztó szolgáltatónak aktívan és egy magas szintű elvárásnak megfelelően kell eljárnia annak érdekében, hogy az online felületére feltöltendő művek vagy szomszédos jogi teljesítmények tekintetében felhasználási engedélyt szerezzen. [...] A „*best efforts*” mérce csak a jogi személyek egy tipizált csoportjára vonatkozik, és két tekintetben is speciális az általános elvárhatósági mércehez képest. Egyrészt a felelősségi rezsím alanyai professzionális szolgáltatókként nagyobb gondosság tanúsításával tartoznak az általános elvárhatósági mércehez képest, egyúttal ugyanakkor ezen felelősségi mérce igazodik arányossági tényezőkhöz is, mint a szolgáltató anyagi lehetőségei, mérete, egyéb jellemzői. Nem támasztható ugyanis ugyanaz a követelmény egy középmeretű szolgáltató és egy nagy forgalmú, nagy bevétellel rendelkező szolgáltató esetében, különös tekintettel a komoly anyagi ráfordítással járó technológiák alkalmazására és intézkedések megtételére.²⁴

A kimentés második feltétele az, hogy a szolgáltatók a szakmai gondosság magas szintű ágazati normáinak megfelelően minden tőlük telhetőt megtettek annak biztosításáért, hogy elérhetetlenné tegyék azokat a műveket vagy teljesítményeket, amelyekre a jogosultak megadták a lényeges és szükséges információkat. Az Szt. a *best efforts* követelményt e helyen is az „adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondosság” fordulattal implementálta. E kimentési feltételnél figyelembe veendő az adott ágazati gyakorlatok,

²² MEZEI Péter – LÁBODY Péter: Több jogdíj, kevesebb vélemény? Irányváltás az online tartalommegosztó szolgáltatók szerzői jogi felelősségében. *Fundamentum*, 2022/3., 20.

²³ A *best efforts* követelmény nyelvi átültetésének nehézségeihez lásd BARANYI Róbert – UJHELYI Dávid: A digitális szerzői jogi szabályozás legújabb lépcsője – a CDSM irányelv átültetésének háttérre és eredményei. *Fontes Iuris*, 2021/3., 41.

²⁴ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői jogokhoz kapcsolódó jogok közös jogkezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvény 19. §-ához fűzött indokolás.

valamint minden releváns tényező, amely alapján hatékony és arányos lehet a szolgáltató gyakorlata.

A harmadik feltétel, hogy ha a szerzői jogi jogosult megfelelően indokolt értesítést a szolgáltató kézhez vette, haladéktalanul intézkedett az értesítés tárgyát képező művek vagy teljesítmények hozzáférhetetlenné tételéről és eltávolításáról, továbbá minden tőle telhetőt megtett (az angol szövegváltozatban e helyen is „*best efforts*” szerepel, az Szjt.-ben pedig „az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondossággal eljárva”) azok jövőbeli feltöltésének megakadályozására. E kritérium valójában kettős feltételt tartalmaz, amelyek közül bármelyik meghíúsulása megalapozza a szolgáltató felelősségét, ugyanis mind a haladéktalan eltávolítás, mind a jövőbeli ismételt feltöltéssel szembeni intézkedések megtevése tényállási eleme a harmadik kimentési feltételnek.

A jogosult általi értesítésre a CDSM irányelv általános jellegű követelményeket határoz meg a hatékony panasztételi mechanizmusok keretében, míg e kimentési feltétel kapcsán az Szjt. az Eker. irányelvet átültető Ekertv. 13. §-ára utal, amely a már régóta létező értesítési és eltávolítási eljárás részletszabályait határozza meg azzal a kitételrel, hogy az alaki szabályok nem irányadók. Fontos, hogy ez a rendelkezés csak törvényi analógia, azaz ebben az esetben egy új és önálló felelősségi rezsimbe tartozó eljárásról beszélünk, és nem az Ekertv. szerinti értesítési és eltávolítási eljárásról, az csupán eljárási mintaként szolgál.

A kimentési feltételek vizsgálatakor az arányosság követelménye alapján figyelembe kell venni a szolgáltatás típusát, közönségét és annak méretét, a művek típusát, valamint a megfelelő és hatékony eszközök rendelkezésre állását és azok szolgáltatót terhelő költségeit. A CDSM irányelv kedvezményes kimentési lehetőséget biztosít az EU-ban kevesebb mint három éve elérhető szolgáltatóknak (ezt az Szjt. kitágítja az EGT-re, ezzel enyhébb követelményt bevezetve az irányelvhez képest, mivel így az EU-n kívüli EGT-tagállamokbeli piaci jelenlét is megalapozhatja a kedvezményes kimentést), amelyek éves forgalma tízmillió eurónál kevesebb. E szolgáltatóknak elegendő az első kimentési feltétel és a harmadik kimentési feltétel első fordulata teljesítését – azaz az engedély megszerzése érdekében tanúsított *best efforts*-ot és a haladéktalan eltávolítást – bizonyítani a felelősség alóli mentesüléshez. Ha a havi átlagos egyedi látogatói szám meghaladja az ötmillió főt, akkor a harmadik kimentési feltétel második fordulatának való megfelelést, azaz a jövőbeli feltöltések megakadályozására tett intézkedéseket is igazolni kell.

Meg kell jegyezni, hogy a túl szigorú felelősségi szabályok ahhoz vezethetnek, hogy a platformok – találó hasonlaltal élve – „előbb szűrnék, aztán kérdeznék”, azaz a saját felelősségük csökkentése érdekében aránytalanul beavatkoznak a tartalmak közzétételébe és moderálásába, amivel akár a véleménynyilvánítás, az információhoz jutás vagy az oktatás és a tanulás szabadságának is gátat szabnak. A szabályozás során tehát arra is törekedni kell, hogy a túl szigorú felelősségi szabályok végül ne a végfelhasználókat érintsék hátrányosan.²⁵ Ennek egyik feltétele a kimentési alapú felelősségi rendszer, de a CDSM irányelv a felhasználói rugalmasságokra vonatkozó előírásokat is megfogalmaz az érdekiegyenlítés jegyében. Így például a felhasználók által előállított tartalmak közzététele

²⁵ MEZEI Péter – HARKAI István: Önszabályozó platformok? Elemzés a végfelhasználói jogok érvényesüléséről a CDSM irányelv 17. cikkének átültetése fényében. In *Medias Res*, 2022/1., 8.

során biztosítani kell a szabad felhasználási esetekre hivatkozás lehetőségét, nevezetesen az idézés, a kritika, az ismertetés, a karikatúra, a paródia és az utánzat céljából történő felhasználás esetén.

A felhasználói rugalmasság a platformjog fontos eleme. Magyarországon 2021-ben kutatás folyt 17 tartalommegosztó szolgáltatás végfelhasználói szerződéseinek elemzésével, amelynek konklúziója az, hogy

- az online térben jellemzően kevesebb joga van a végfelhasználónak, mint a fizikai műpéldányok esetében;
- a legnagyobb rugalmasságot az ingyenes közösségimédia-platformok biztosítják, míg a fizetős szolgáltatást kínáló platformok a legkevésbé rugalmasak;
- a nyújtott szolgáltatások és rugalmasságok körét leginkább a platformgazdaságot átható versengés befolyásolja, ami „üzleti flexibilitási hatásként” értelmezhető.²⁶

3.5. A tárhelyszolgáltatók felelőssége a DSA alapján

A DSA 6. cikke a CDSM irányelvhez képest a felelősség kapcsán abból indul ki, hogy a tárhelyszolgáltató nem felel a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére tárolt információért, ha a következő két, vagylagos feltétel valamelyike teljesül:

- a szolgáltatónak nincsen tényleges tudomása jogellenes tevékenységről vagy jogellenes tartalomról, és – ami a kárigényeket illeti – nincsen tudomása olyan tényekről vagy körülményekről, amelyek nyilvánvalóan jogellenes tevékenységre vagy jogellenes tartalomra utalnának;
- ha a szolgáltató tudomást szerez a jogellenes tevékenységről, haladéktalanul intézkedik a jogellenes tartalom eltávolításáról vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről.

Azaz míg a jogellenes tartalom kapcsán a CDSM irányelvben a főszabály a felelősség megléte, addig a DSA-ban a felelősség hiánya. Ez a felelősségi szabályozás egyébként meg egyezik az Eker. irányelv 14. cikkében leírtakkal. Összevetve a CDSM irányelv fentebb bemutatott kimentési feltételrendszerével, látható, hogy míg ott a szigorú, három konjunktív feltételt tartalmazó kimentési rendszer alapján lehetséges mentesülni a szerzői jogi jogsértésekért való felelősség alól, addig a DSA két alternatív mentesülési feltételt tartalmaz, és azok is pusztán a jogellenességre vonatkozó tudati állapotra és a haladéktalan intézkedés szükségességére korlátozódnak. Figyelembe véve, hogy a szabályozási hierarchia alapján az online tartalommegosztó szolgáltatásokra nem a DSA, hanem a CDSM irányelv rendelkezései az irányadók, megállapítható, hogy e szolgáltatókra a CDSM irányelv miatt lényegesen szigorúbb felelősségi szabályok vonatkoznak a szerzői jogok megsértéséért.

Habár az egyéb kötelezettségek részletes elemzése nem tárgya e tanulmánynak, szükséges megemlíteni, hogy a DSA III. fejezete határozza meg azokat a kellő gondossági kötelezettségeket, amelyek az átlátható és biztonságos online környezethez szükségesek.

²⁶ Péter MEZEI – István HARKAI: Self-Regulating Platforms? The Analysis of the Enforcement of End-User Rights in the Light of the Transposition of Article 17 of the CDSM Directive. 7 *Public Governance, Administration and Finances Law Review* (2022), <https://doi.org/10.53116/pgaftr.2022.1.8>, 112–113.

Ezek bár nem szerzői jog specifikusak, ettől még lehet szerepük a szerzői jogok megsértése esetén is. Ezek közül is kiemelendő a 16. és a 17. cikk. A 16. cikk kötelezi a tárhelyszolgáltatókat arra, hogy méretüktől függetlenül könnyen hozzáférhető és felhasználóbarát,²⁷ elektronikus úton is igénybe vehető bejelentési mechanizmusokat tartsanak fent. Ezeknek a mechanizmusoknak biztosítaniuk kell a bejelentés szöveges indokolásának lehetőségét (azaz itt levezethető a szerzői jogok megsértésére vonatkozó állítás), a jogellenes tartalom pontos megjelölését, például URL megjelölésével, a bejelentői adatok megadását (nevet és e-mail-címet), valamint a bejelentő jóhiszeműségéről szóló nyilatkozattételi lehetőséget.

Az e bejelentési mechanizmus alapján tett bejelentéseknél a DSA 16. cikk (3) bekezdése a részletes jogi vizsgálat nélkül is jogellenesnek minősíthető esetekre megdönthetetlen vélelmet állít fel arra vonatkozóan, hogy a tárhelyszolgáltató ténylegesen tudomást szerzett a jogellenes tartalomról, ezzel pedig a tárhelyszolgáltató fentebb leírt mentesülési feltételei közül már csak a második út lesz járható, ha a szolgáltató a bejelentést követően haladéktalanul intézkedik a jogellenes tartalom eltávolításáról.

Az irányelv 17. cikke a szolgáltató indokolási kötelezettségét részletezi minden olyan korlátozás esetén (például a tartalom láthatóságának korlátozása, eltávolítása, a tartalomhoz való hozzáférés megszüntetése, a tartalom hátrásorolása a rangsorban vagy ajánlórendszerekben, valamint a szolgáltatás igénybevételének egyéb korlátozása), amelyet a jogellenes tartalmak miatt alkalmaz a szolgáltatás igénybe vevőjével szemben. Az indokolásnak egyértelműnek és konkrétnek kell lennie, és a 17. cikk (3) bekezdésében hat pontban részletezett elemeket kell tartalmaznia. Ha a döntés feltételezetten jogellenes tartalomra vonatkozik, akkor meg kell jelölni a jogalapot, és a jogellenességet le kell vezetni. Tehát amikor olyan szerzői jogi jogsértés történik, amely nem tartozik a CDSM irányelv – illetve azon keresztül a nemzeti szerzői jogi szabályok – hatálya alá, a tárhelyszolgáltatónak e rendelkezés alapján kell levezetnie a szerzői jogok sérelmét. Az indokolási kötelezettség azonban nem alkalmazandó akkor, ha a szolgáltató nem rendelkezik a felhasználó elektronikus elérhetőségével, vagy ha az információ megtevesztő, nagy mennyiségű, kereskedelmi tartalom.

A DSA lépcsőzetes szabályozásának logikája további kötelezettségeket határoz meg az online platformokra – amelyek, mint láthattuk, a tárhelyszolgáltatók egy szűkebb csoportját képezik –, az online piacterekre, valamint az online óriásplatformokra és a nagyon népszerű online keresőprogramokra. E kötelezettségek tárgyalása messze túlmutatna a jelen tanulmány keretein, de összességében elmondható ezekről, hogy a különböző fogyasztói csoportok hatékony védelmét, a felhasználók panaszainak elbírálását és az ilyen szolgáltatók működésének átláthatóságát hivatottak biztosítani.

Az online platformokra és az online piacterekre vonatkozó rendelkezések a 19. és a 29. cikk alapján nem alkalmazandók a 2003/361/EK ajánlásban meghatározott mikro-

²⁷ A „felhasználóbarát” kifejezés jogi kritériumként nehezen definiálható, kapaszkodót a DSA (50) preambulumbekkezdése jelenthet, amely szerint ezeknek a mechanizmusoknak egyértelműen azonosíthatónak kell lenniük, a szóban forgó információhoz közel kell elhelyezkedniük, és legalább olyan könnyen fellelhetőnek és használhatónak kell lenniük, mint a tárhelyszolgáltató szerződési feltételeit sértő tartalomra vonatkozó bejelentési mechanizmusoknak.

és kisvállalkozásokra. Mikrónak az a vállalkozás minősül, amelyik tíz főnél kevesebb alkalmazottal rendelkezik, és az éves árbevétele nem haladja meg a kétmillió eurót. Kisvállalkozás esetén a foglalkoztatotti létszám ötven főnél kevesebb, az éves árbevétel pedig nem haladja meg a tízmillió eurót. Ebből jól látható, hogy a tárhelyszolgáltatók jelentős részét e speciális kötelezettségek nem fogják érinteni, az online óriásplatformokra és a nagyon népszerű online keresőprogramokra vonatkozó szabályok pedig szükségképpen egy nagyon szűk körre terjednek ki. A magyar szolgáltatói szegmensben valószínűleg csak igen kevés tárhelyszolgáltató nem esik a mikro- vagy a kisvállalkozás kategóriájába, de nem is szerepel az online óriásplatformok és a nagyon népszerű online keresőprogramok listáján.

4. Összegzés

A DSA elfogadásával új korszak kezdődik az európai közvetítő szolgáltatások piacán. Jól látszik, hogy a jogalkotó próbált lépést tartani a technika fejlődésével és annak sokszínűségével, ez viszont egy meglehetősen sokrétű, több szabályozási szintből álló rendszert hozott létre, amelyben még a jogászok sem igazodnak el egyszerűen. A sokszoros részegész viszonyoknak köszönhetően az 1. ábrán található legszűkebb metszet esetében az online tartalmegosztó szolgáltatásokra, az online piacterekre és az online óriásplatformokra vonatkozó összetett szabályozás alkalmazandó. Az online tartalmak jogellenessége sok tényezőtől fakadhat, a tanulmány ezek közül a szerzői jogi jogsértésekre mint a leggyakoribb jogellenes tartalomra koncentrált.

A jelenlegi uniós joganyag még az online szerzői jogi jogsértések vonatkozásában sem egységes. Az egyik fő törésvonalat az képezi, hogy a CDSM irányelv nem alkalmazandó közvetlenül, hanem az azt átültető, bizonyos mértékben szükségképpen eltérő nemzeti jogszabályok irányadók az online tartalmegosztó szolgáltatók szerzői jogi felelősségére. Ugyanakkor olyan szerzői jogi jogsértések is lehetnek, amelyekre az online tartalomszolgáltatókra vonatkozó speciális szabályok nem terjednek ki. Ezekben az esetekben ugyan a jogellenesség a tagállami szerzői jogokból fakad a szerzői jog területiális jellegéből adódóan, de e szabályokat a felelősség alóli mentesülés és a bejelentési mechanizmusok kapcsán a DSA mint európai uniós rendelet kiegészíti vagy adott esetben felül is írhatja.

Irodalomjegyzék

- BARANYI Róbert – UJHELYI Dávid: A digitális szerzői jogi szabályozás legújabb lépcsője – a CDSM irányelv átültetésének háttere és eredményei. *Fontes Iuris*, 2021/3., 36–45.
- BAYER Judit: A Facebook Ellenőrző Bizottság mint alternatív vitarendező szerv. *Fundamentum*, 2022/3., 5–16.

- GOSZTONYI Gergely: Az internetes tartalomszabályozás európai típusú szabályozásának kezdetei, avagy irányelvektől a rendeletekig (TWF, AVMS, E-Comm, DSA, DMA). *Jog – Állam – Politika*, 2021/4., 17–32.
- GRAD-GYENGE Anikó: Alapjogi kérdések a DSM irányelv 17. cikke kapcsán. *Fundamentum*, 2022/3., 43–55.
- LÁBODY Péter: Szerzői jogi „user-szabadságok” a globális tartalommegosztó platformokon. *In Medias Res*, 2021/1., 102–127.
- MEZEI Péter – HARKAI István: Önszabályozó platformok? Elemzés a végfelhasználói jogok érvényesüléséről a CDSM irányelv 17. cikkének átültetése fényében. *In Medias Res*, 2022/1., 5–17.
- MEZEI, Péter – HARKAI, István: Self-Regulating Platforms? The Analysis of the Enforcement of End-User Rights in the Light of the Transposition of Article 17 of the CDSM Directive. 7 *Public Governance, Administration and Finances Law Review* (2022) 109–122.
<https://doi.org/10.53116/pgafllr.2022.1.8>
- MEZEI Péter – LÁBODY Péter: Több jogdíj, kevesebb vélemény? Irányváltás az online tartalommegosztó szolgáltatók szerzői jogi felelősségében. *Fundamentum*, 2022/3., 17–26.
- PEUKERT, Alexander et al.: European Copyright Society: Comment on Copyright and the Digital Services Act Proposal. 53(3) *International Review of Intellectual Property and Competition Law* (2022) 358–376.
<https://doi.org/10.1007/s40319-022-01154-1>
- QUINTAIS, João P. – SCHWEMER, Sebastian F.: The Interplay Between the Digital Services Act and Sector Regulation: How Special is Copyright? 13(2) *European Journal of Risk Regulation* (2022) 191–217.
<https://doi.org/10.1017/err.2022.1>